

H4B PAINO- JA MUUT MERKIT

(päivitelty 12.10.2020)

H4 HEPREA KIELIOPPI <https://gen.fi/h4.html>

H4B SÄÄNNÖT <https://gen.fi/h4b.html>

H4B Paino- ja muut merkit

<https://gen.fi/h4b-paino-ja-muut-merkit.html>

SISÄLLYSLUETTELO

0. Dokumentit

1. Paino- ja muut merkit

0. DOKUMENTIT

Yleiset lyhenteet

<https://gen.fi/info-l-yleiset.html>

Raamatun ja Apostolisten isien kirjojen lyhenteet

<https://gen.fi/info-l-raamattu.html>

1. PAINO- JA MUUT MERKIT

ו

Samech-konsonanttia käytetään allekirjoittaneen tuottamissa dokumenteissa teknisenä apukirjaimena, joka auttaa hahmottamaan vokaalimerkin paikan tai sananjohdollisen kaavan. Se vastaa latinalaisen aakkoston tuntematonta osoittavaa x-kirjainta, joka on johtunut juuri heprean samech-kirjaimesta.

סמך סמך

Esim.

tabach-tekijännimikaava

ססס

mem-tekemisaikkanomini (mishpacha-kaava)

מסססמ

samech-kirjaimella alkavien verbien metateesinen hitpael-kaava ("histael")

הִתְּסָס

geresh {tshuptshik}, heittomerkki eli hipsu

Geresh-heittomerkillä erotetaan sanan alusta tehdyt lyhenteet ja yksikirjaimiset luvut "oikeista" sanoista.

Puhekielessä gereshiä kutsutaan usein nimellä "tshuptshik", joka tarkoittaa pientä tavaraa, tarviketta, osaa tai nippeliä ("pikkujuttu", **thingamajig**), jonka nimeä ei muista, tiedä tai halua mainita. Tshuptshik on lainattu venäjän kielestä, jossa se tarkoittaa teekannun pientä kupumaista kantta.

גֵּרֵשׁ [גֵּרֵשׁ] גֵּרֵשׁ
צ'וֹפְצִי'ק צ'וֹפְצִי'ק

Esim.

zachar mask. (kieliop.) lyh.

ז'

nekeva fem. (kieliop.) lyh.

נ'

he-kirjain lukuarvona 5 tai 5000 (5780)

ה'

ה'תש"פ

universita NHL (**universitas**) yliopisto, lyh. un.

אוני'

Lisäksi geresh-merkkiä käytetään nykyheprean laina- ja vierassanoissa heprean kielelle vieraiden konsonanttiaenteiden merkinä.

ג', ד', ז', ח', ע', צ'

H4J Vierassanat Konsonantit (tulossa)
<https://gen.fi/h4j-konsonantit.html>

”

gershaim {grashaim}, kaksoisheitto-merkki eli kaksoisshipsu
 Kaksi- tai useampikirjaimiseen akronyymiseen (sanan alkukirjaimista muodostettuun) lyhenteeseen lisätään gershaim ennen viimeistä kirjainta. Samoin kirjainten nimiin sekä useammasta kirjaimesta muodostuviin lukuihin voidaan lisätä viimeisen kirjaimen edelle gershaim-merkki.

גֶרְשָׁיִם {גֶרְשָׁיִם} גרשיים

Esim.

Tsahal (Israelin puolustusvoimat)

צַה"ל

Tanach (Heprealainen Vanha testamentti eli
 Toora, Profeetat ja Kirjoitukset)

תַּנְךְ"ת

alef-kirjain

אַלְ"ף

luku 781 (lyhenne vuosiluvusta 5781 ה'תשפ"א,
 joka vastaa meidän kalenterimme vuosia 2020–2021)

תשפ"א

Jos gershaim-merkillä varustettuun sanaan lisätään päätteitä, niin lyhenteen merkki ei siirry.

tanachi, raamatullinen

תַּנְךְ"כִּי

alef-kirjaimet (rinnakkaisena myös aramealainen in-monikko)

אֵלִי פִּימֵי אֵלִי פִּימֵי

–

makef, "yhdistäjä", **hyphen**

Rivin yläreunassa oleva yhdysviiva osoittaa sanojen liittymisen toisiinsa yhdeksi painokokonaisuudeksi.

מִקְרַף מִקְרַף

H4B Makef-yhdysviiva

<https://gen.fi/h4b-makef.html>

ט

dagesh, "korostus, painotus"

Muun kuin sananloppuisen he-kirjaimen tai shuruk-vokaalikirjaimen keskellä olevan pisteen nimi on dagesh. Vokaalin jälkeen dagesh on kahdentava dagesh chazak, "vahva dagesh". Beged kefet -kirjaimissa se on sanan alussa ja konsonantin jälkeen räjähtävän eli umpiäänteen osoittava dagesh kal, "kevyt dagesh".

דָּגֵשׁ חָזָק דָּגֵשׁ חָזָק
דָּגֵשׁ קָל דָּגֵשׁ קָל

Esim.

rabbi, "minun suureni" (kahdentava dagesh chazak)

רַבִּי רַבִּי

Jukka (kahdentava dagesh chazak)

יֹוֹקָה יֹוֹקָה

Anna (kahdentava dagesh chazak)

אֲנָה אֲנָה

davar (sanana alussa olevan umpiäänteen osoittava dagesh kal)

דָּבַר זָבַר

midbar (konsonantin jälkeisen umpiäänteen osoittava dagesh kal)

מִדְּבַר מִדְּבָר

ה-

mapik, aram. "esiin tai ulos tuova, korostava". Sananloppuiseen he-konsonanttiin merkitään mapik-piste osoittamaan he-kirjaimen konsonanttisuutta (**he mappicatum**). Yleensä sanan lopussa oleva he-kirjain on (pitkän) vokaalin merkki eli vokaalikirjain (em hakria).

מִפִּיק מִפִּיק

Nykyheprean puhekielessä **he mappicatum** ei kuitenkaan a-vokaalin jälkeen äänny.

Esim.

gava [gavah], olla korkea:

גָּבַהּ גָּבַהּ

Patach ganuv -vokaalimerkin yhteydessä **he mappicatum** äänny puhekielessä painottomana ha-tavuna.

Esim.

gavoha [-ó-] [gāvó^ah], korkea:

גָּבוֹהַ גָּבוֹהַ

וְ

ole, "nouseva". Heprealaisen tekstin yleispainomerkinä käytetään allekirjoittaneen tuottamissa dokumenteissa vasemmalle osoittavaa nuolenkärkeä eli ole-painomerkkiä. Jos painoa ei ole merkitty, niin se on viimeisellä tavulla. (Tanachissa ole-merkkiä käytetään runotekstien erottavana painomerkinä.)

עוֹלָה עוֹלָה

Esim.

melech, kuningas:

מֶלֶךְ מֶלֶךְ

shamaim, taivas, taivaat:

שָׁמַיִם שָׁמַיִם

ר

revia [-í-], "neljännes". Jos paino on siirtynyt puhekielessä penultimate (toiseksi viimeiselle tavulle) tai jollekin muulle edeltävälle tavulle, niin se on merkitty rivin päällä olevalla vinoneliöllä ("salmiakilla") eli revia-painomerkillä.

[Tanachin teksteissä revia on erottava painomerkki, joka jakaa puolijakeet neljäsosajakeisiin. Revia voi vaikuttaa pausan.]

רְבִיעַ רְבִיעַ

Esim.

shmone, kahdeksan:

שְׁמוֹנֶה שְׁמוֹנֶה

ט

meteg (aram. mitga), "ohjain". Sanan sivupaino voidaan tarvittaessa osoittaa meteg-painomerkillä. Jakeen lopussa oleva siluk-painomerkki on ulkonäöltään samanlainen, mutta se ei voi sekoittua metegiin. Katso alemmaa "siluk".

מֶתֶגַּם מֶתֶגַּם

מֶתֶגַּם מֶתֶגַּם

Esim.

shamra, hän (fem.) varjeli, noudatti:

שָׁמְרָה שָׁמְרָה

Vertaa ilman sivupainoa: Shomra! Oi varjele!

שְׁמֶרָה! שומרה!

ז

etnach (kieliopeissa myös muodossa atnach, aram. etnachta), "lepo". Jakeen ajatuksellisen keskikohdan merkinä käytetään Tanachissa rivin alapuolista ylöspäin osoittavaa nuolenkärkeä, etnach-painomerkkiä. Etnach-nimi johtuu נוּחַ nuach- eli levätä-juuresta. Etnach vaikuttaa pausamuodon; sen jälkeen tulee pitää luettaessa lepotauko eli paussi. Nykyhepreassa etnach-sana tarkoittaa myös puolipistettä, musiikin taukoa sekä asean tähtäintä eli jyvää.

אֶתְנַחַּ אֶתְנַחַּ
אֶתְנַחַּ אֶתְנַחַּ

Esim.

Bereshit bara Elohim:

בְּרֵאשִׁית בְּרֵא אֱלֹהִים

ז

zakef katon, "pieni pystyssä oleva"

זָקַף קָטָן זָקַף קָטָן

Esim.

tochelu [-é-] P (tochlu K):

תֹּאכְלוּ

ז

zakef gadol, "suuri pystyssä oleva". Puolijakeet voidaan jakaa pienempiin osiin zakef-painomerkillä (katon tai gadol). Zakef voi vaikuttaa pausan.

זָקַף גָּדוֹל זָקַף גָּדוֹל

ס

siluk, "poistuminen". Jokaisen Tanachin jakeen viimeisenä painomerkkinä on siluk, jota seuraa sof pasuk -merkki. Siluk on jakeen tärkein painomerkki ja vaikuttaa pausan. Siluk ei voi sekaantua samanlaiseen sivupainon merkkinä toimivaan metegiin, sillä meteg ei ole koskaan jakeen viimeisenä painomerkkinä.

סלוק סילוק

Esim.

et hashamaim ve'et ha'arets:

את השמים ואת הארץ:

:

sof pasuk, "jakeen loppu". Jokaisen Tanachin jakeen viimeisenä merkkinä on sof pasuk -merkki, jota edeltää siluk-painomerkki.

סוף-פסוק סוף פסוק

Esim.

et hashamaim ve'et ha'arets:

את השמים ואת הארץ:

ר

rafe, "heikko, heikkous". Vaakaviiva heprean kirjaimen päällä osoittaa beged kefet -kirjaimen poikkeuksellista hankaavaa eli frikatiivista ääntämystä konsonantin jälkeen.

רפה רפה

Esim.

malchut, kuninkuus:

מלכות מלכות

√

Juuren merkki osoittaa kolmikirjaimisen sanajuuren.

√אלה nostaa käsi, osoittaa kädellä

√ אמר sanoa

√ כתב kirjoittaa

√ קום nousta pystyyn

EKSKURSSI

Esim. ׀ִיָּן־sanassa (vajiven [-í-]) esiintyvä painomerkki (tlisha ktana, "pieni revitty") on postpositiivinen eli se esiintyy painollisen tavun jälkeen.

תְּלִישָׁא קִטְנָה תְּלִישָׁה קִטְנָה